

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 6.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік I.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮмісячно 120.000 до кінця року 240.000.
В Америці річно 8 доларів.**АДРЕСА:**

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМмісячно рівновартість 1 кр. чл.
одно число 1 кр.

Годі мовчати!

Атентат на Троцького? = Як польські пани ратують польський скарб?

ДР. МЕДИЦИНИ

ІВАН ЛИПА

український громадський діяч, письменник і б. Міністр У. Н. Р.,
Член Центр. Комітету партії Соціал.-Самостійниківпомер у Винниках, дня 13. листопада 1923 по довгій і тяжкій недузі в 58-ім
році життя.

Кронпрінц найшовся.

Останні телеграми доносять, що б кронпрінц вибирається до Швейцарії, де має з кінцем грудня оселитися зі своєю сім'єю. Денні-карям він заявив, що не буде займатися політикою.

Ще про кронпрінца.

Кронпрінц вже приїхав в товаристві свого старшого сина до Олесниці, себто до своїх дібр на Шлеську.

Містер Юнг

оказується не поїхав до Англії ізза виборчого руху, а по просту посварився з міністром скарбу Кухарским. М-р Юнг хотів аби проєкт емісійного банку предложити комісії експертів Ліг Народів, він не хотів балакати з мін. Кухарским, лише, з його заступником, був проти впровадження злого польсько-

го і пр. Загалом хотів бути занадто глибоким акушером а то, розуміється, не могло дуже подобатися Полякам.

Франція жадає

інтерновання німецького кронпрінца Фридриха Вільгельма і баварського наслідника престоло Рупрехта. Бажанне Франції стрінуте однак в Англії і Італії холодно.

Замах на Троцького.

Часопис „Таймс“ доносить, що на Троцького доконано револьверового замаху підчас обходу річниці совітської революції. Троцького ранено і він мусів піддатися операції. Інчі вістки кажуть, що Троцького не ранено, що він піддався лише операції рака.

Годі мовчати!

Маю на увазі національні економічні організації Західної України. І думаю, що коли наша національно-державна політика не має бути повсякчас тільки поминенням кожної нагоди ізза невідповідності наших моральних, духових і матеріальних сил, — то найвищий час публично і голосно звернути увагу наші на нічим неоправдану, дуже шкідливу і дуже небезпечну безчинність наших економічних організацій.

„Молочарський Союз“, який колись був сильною підмогою нашої хліборобської продукції, відновлений знову по війні, від довшого часу котиться у пропасть. Живі молочарські спілки держаться, хоч цей Союз хоч-не-хоч тільки тягне їх за собою у прірву. Через смішну безпорадність теперішньої управи привезений до Союзу продукт часто не може дістатися до Союзу, гине по дорозі за безцін у жидівських конкурентів або псується, Союз звичайно не має ізза того ані продуктів ані грошей ані відповідної клієнтелі. Опирається на цих спілках, які живуть проти його волі, о нових спілках, які має Союз організувати, ні чутки. Всі спілки, члени Союзу, голосно і не віднині домагаються зміни в управі, клієнти насміхаються з Союзу, бо бачуть, що сердитись їм безцільно.

Друга підйома хліборобської продукції, живий та сильний перед війною: Союз для хову і збуту худоби оголосив здається двічі від

1920 р. відозву, що хоче знову зачинати діло і — кінець. Його нерухомий масток у Львові перебравли приватні люди, Союз мусить щойно знову дістати його в руки а тимчасом хліборобська худоба йде за безцін на усіх торговицях краю і по селах у чужі руки. Наш патріотичний загаль і особливо його провід, переконаний що світ відбравши йому політичну незалежність нікчемно ограбив його, не має часу й потреби думати про свою власну нікчемність і нарікаючи на світ, „благоденствує“ і мовчить.

Третя велика довоснна хліборобська організація „Сільський Господар“ ще недавно продавала свої нерухомі маєтки, щоби нужденно заплатити рештку урядовців, для яких не було там і нема ніякого діла. І тут знову хитрі люди побудували собі доми на його полі не питаючися нікого о дозвіл і тп., бо і масток цієї організації був у їх очах — нічий. Синдикат „Сільського Господаря“ тепер окремих „Союз господарських спілок“ (до якого не належить, по правді, ніодна господарська спілка) і вже не легко прийдеться центрови роздобути через свій навіть кредитований ним-же синдикат оборотові засоби на своє велике діло: вести хліборобську культуру між українським населенням Західної України. Ще поважне нерухоме майно цієї інституції, привиклої до колишніх державних субвенцій і каліки без цих субвенцій, далі існує нерухомо, бо здається

Рада її волить бачити цілу так дуже важну інституцію без діла, ніж урухомити певну частину цього майна для діла. Вже краще на її думку урухомлювати це майно (нпр. продати кам'яницю у Львові) на заплату бездільно коротаючих там час урядовців. Нарід не має практичних проб гноіння помішними навозами, практичних досвідів з чільним засівним зерном, не має годівляних станиць, хліборобських інструкторів і навіть хліборобський часопис видають у нас приватні люди. Наш патріотичний загаль і особливо його провід бачить усе те — і знову мовчить.

Зате знамениту форму діяльності вибрали для себе наші великі центральні інституції: акц. спілка „Земельний Банк Гіпотечний“ і т.о. „Краєвий Союз Кредитовий“. Вони унерухомили майже ціле своє майно у формі нерухомості і твердих валют і тільки, щоб не викликати руху, який все таки мігби з'явитися в громаді, не прибили на своїх головних дверях оповістки: „Все унерухомлено, громадянам з'являтися у нас не вільно!“ Які громадянські, національно і державно творчі лекції дістає від „Зем. Банку Гіпотечного“ кожний, хто з довірем міняв чужу валюту наприклад в подиву гідній львівській конторі вимни цього банку, не треба тут навіть згадувати, бо це занадто сильний сором. Не менше повчаючим є і спосіб, у який ведеться тепер льокація нових акцій цього банку. Нація і її тзв. провід добре розуміє, що це значить для цілого господарського життя нації унерухомленне усього кредиту; вони зна-

М. Д.

Прихід у Львів.

(Спомини.)

Після наступу на Головний Дворець поїзди з курінем УСС. подалися назад до Давидова. Там старшина відбула нараду, що дальше робити. Команда Українських Військ у Львові дала досить неясний звіт загальної ситуації. Курінь їхав на Головний Дворець у тім переконанню, що там наша обсада. Показалося, що це неправда, бо ворог дуже сильно його обсадив; треба було на Дворець іти приступом.

Тепер у Давидові курінь ждав на дальші прикази. По полудні 3. листопада з'явився в команді молоденький хлопчина Новаківський і передав наказ від Нач. Команди, щоби курінь ішов весь до Львова.

Курінь у строгім поготівлю ждав ночі...

Пізно в ночі ми вирушили до гамірливої столиці, яка вже від трох днів пила людську кров.

Ніч була холодна. На підльвівських полях висіла густа осіння мряка і страшенно утруднювала орієнтацію.

Але наші провідники-селяни знали добре всі стежки, всі дороги й переходи. Без труду провадили нас крізь темряву поплутаними доріжками.

Щораз ближче й ближче підходив до нас відгук боротьби у Львові. Денеде вискочила з темряви світляна ракета і тоді зарисовувалось перед нами рідне місто.

На небі благословилося на світ. Східний край неба поблід і зарум'явився. Сполошена мряка, здавалося, ще більше стягається до купи і присідає. В ній ледви на кілька кроків можна було доглянути що небудь.

Курінь на хвилю пристанув щоб віддихнути.

Помучені попереднім днем хлопці зараз обсіли придорожні рови, як ластівки беріг, і тихо гурторили.

— Руш! — пішла команда по сотнях.

Всі вистроїлися знову в колони і довгий вуж поповз далі.

Нарешті Львів!

Темний, неосвітений бовванів перед нами, як якесь закляте місто. Якби не стріли, що голосною луною розходились по всім усюдам, кожний сказавби: вимерло.

Сонце вже вийшло на небо, як ми дійшли до перших домів.

Всі немов очуналися зі сну. Піднесли голови, поправили наплечники, „підкинули“ кріси. На брукованій вулиці рій від роя, чета від чети, сотня від сотні відбирали крок і за хвилю цілий курінь ступав як один великан. 800 людей одним кроком, з одною ціллю, вступало у княжий город.

ють що і без державної допомоги можна вести усякі, часом зовсім нові банкові операції навіть не відхрещуючися від тимчасових льокацій готівки в твердих валютах, але вони знаючи все те мовчать.

Чому? Бо здавен-давна у життєвій практиці наші економічні інституції були в першу чергу найсильнішим засобом політично-партійної сили. Провідники трудової партії були творцями і провідниками усіх українських економічних організацій давньої Галичини і ці організації стали засобом їх кожної політичної акції в краю. Технічна управа всіх економічних інституцій опинилася у руках невеличкого кружка партійно певних людей, скупчених у Львові. Це зробило з них кліку, яка тими самими людьми у всіх інституціях, забезпечує себе від критики і усякого зусилля ділати згідно з дуже складними і змінливими умовами національного життя. Інституції і місця у них стали цілю самою в собі; вже не є тепер інституції для нації, а нація для інституцій а інституції для політичної партії. Люди, які безпосередно „ведуть“ ці інституції, у найкращім випадку, з великою шкодою для нації, забезпечують ці інституції і себе унерухомленням усіх засобів цих інституцій. Теперішній провід трудової партії має безліч клопотів із своїми відбіжними партійними завірюхами

Для політичних партійників небезпека

для партії щось більше, ніж небезпека для нації. І так розлилося у цім партійно-політичнім світику загальне недовіре до всіх своїх і чужих, що в кождім, хто забрав би слово у такій справі як неоправдана, шкідлива та небезпечна мертвечина на тутешнім економічнім полі, там в першу чергу бачилиб, що ось то нова „кліка“ хоче висадити „довірених“ трудовиків з „їх“ інституцій. Традиція творчих Олесницьких найшлася тепер у тендітних рамках партійного боліття. Загал з давньої привычки все волить вибрати безділле, аніж відповідальний чин. На що привычку здається числить трудовицький провід. Тому так тихо у нас про життя й діяльність економічних інституцій.

Жива і творча, молода, несклікована національна сила на гал. землі, здаючи собі справу з теперішнього характеру наших старих екон. кріпостий, махнула тимчасом рукою в цей бік і кинулась до кооперації, яку в першу чергу треба було пристосувати до нових умов життя. На протязі року повстало таким чином через людську і матеріяльну мобілізацію провінції коло тисячі українських споживчих спілок в краю і 13 повітових союзів. Це вже неаби яка жива сила! Цих Союзів булоб уже тепер кругло 20, якби старші партійні патріоти із своїх фортець, в першу чергу „Народної Торговлі“, усіма силами не старалися стати проти цього так конечно потрібного діла у деяких повітах (нпр. Тернопіль, Борщів, Золочів) зі страху, що це буде „конкуренцією“ для Н. Торговлі та взагалі небажаним

ділом для зорганізованих у Львові центральних економічних клій з взаємною необмеженою поручкою.

На інших землях основано кругло сотню сільських спілок і 5 Союзів.

Ця кооперація малаби ще кращі успіхи, якби вже тепер могла приступити до спільного закупу товарів і торгівлі хліборобськими продуктами. Це останне булоб можливе зараз, якби це, знову так дуже потрібне і хосенне діло, поперли своїм матеріяльним засобом „Народна Торговля“ яка каже називати себе кооперативою і навіть краєвим споживчим Союзом, та інші наші централі. На жаль, не йде до цього. Кооперативні спілки і повітові союзи, які вирости й живуть майже без ніякої допомоги кредитових центрів Львова, мусять згодом самі з себе оснувати у Львові свій Союз Союзів. Тоді — витвориться нова ситуація. Оснувати на галицькій землі тисячку сільських кооперативів в даних умовах і 13 повітових Союзів тяжче, ніж рушити з мертвого пункту старі львівські централі. Коли це удалося, удасться і свій незалежний Союз Союзів!

Всеж таки, чи загал нашої нації і її хочби й трудовицький провід думає тимчасом спокійно дивитися на нашу економічну, нічим неоправдану і так дуже шкідливу економічну мізерію і безрадно мовчати? Невже ж упадкові почуття відповідальности не має у нас кінця і краю? *Остан Луцький.*

Звідки взявся півмісяць на турецькім прапорі?

Усім відомо, що Турки мають на своїому прапорі півмісяць. Знаток кажуть, що турецький султан має тільки тоді право уживати того знаку, коли він резидує в Константинополі, бо півмісяць був гербом міста на багато століть перед тим, аки його заняли Турки. Легенда оповідає, що коли Александр Великий облягав старинну Візантію — теперішній Константинополь — атак його відперто тому тільки, що при світлі місяця-новика підглянено підкрадаючогося до штурму ворога. Мешканці Візантії з вдячності помістили півмісяць у своїому гербі.

Пізніше за часів панування східних царів місто дальше уживало того гербу, а вкінці Магомет II. турецький султан, по здобуттю Константинополя через Турків в 1450 р. помістив півмісяць на своїм прапорі, що був червоної краски. Він сказав своїм жовнірам, що червона краска прапора означатиме, що здобуто місто, яке має бути столицею Туреччини, коштувало багато крові.

Тепер, коли ухвалено перенести столицю Туреччини до Анґори, заходить питання, чи півмісяць лишиться дальше на турецькому прапорі чи ні.

кав якийсь старець і з піднесеними руками біг напроти нас.

Але більше було очий, острих як багнети, що висувались до нас ізза вуглів, ізза парканів.

Та це нас не розчарувало. Ми знали, що наше місто, було наше і буде наше, але нашим не є.

Народний Дім!

Начальна Команда!

Наша ціль!

— Сотня стій! — один стук.

— До стопи кріс! — один рух.

— Спочинь!!

Команданти сотень пішли по дальші прикази.

Ширіть „Новий Час“!

Проміння сонця впали на вісім соток шеломів і благословили їх. Впали на вісім соток багнетів і позолотили їх кровавим відблеском.

В грудях росла гордість як повінь.

Розібем, розторошим кожного, хто стане нам на дорозі.

Не дамо посоромити стрілецької слави, кроваво заробленої на Маківці, під Верецькими, Семаківцями, на Лисоні і Стрипі, під Вапняркою і Олександрівськом далеким!

Курінь плив вулицею як хвилі зібраного Черемошу. Але ці хвилі мали призначене русло і ясну оконечну ціль.

По хідниках ставали горожани і здивовано випулювали на нас очі.

— Боже сьвенти! — шептала якась жінка і заломлювала в розпуці руки.

Певно її син або муж був по тамтій стороні.

— Слава тобі Господи! — пла-

По той бік греблі.

Збір податку.

Як відомо, на Радянській Україні встановлено податкову одиницю 1 пуд жита. Однак цей пуд жита можна скласти й іншими продуктами (пшеницею, соломомою, солониною і т. п.), по кількості рівновартній 1 пудови жита або й грошми. Крім того можна оплатити податок т. зв. хлібною позичкою.

Всього податку по день 15-го жовтня 1923 р. зібрано 66,589 400 пудів. Тому, що 1 пуд = 16,38 кг., то податковий збір = 10,917,344 метричним сотнара м. Коли числити 100 метр. сотн. на один вагон, то це зробить 109,173 вагони або 2183 тягарових поїздів по 50 вагонів кожний.

Що до окремих губернь, то збір податку йде так: Волин 3,4 міль. пуд., Донеччина 11,7 міль. пуд., Катеринославщина 9,4 міль. пуд., Київщина 4,8 міль. пуд., Одещина 10,7 міль. пуд., Поділля 4,1 міль. пуд., Полтавщина 12,1 міль. пуд., Харківщина 8,6 міль. пуд. і Чернігівщина 1,9 міль. пуд.

Жидівські школи на Україні.

Дня 20. жовтня відкрилася в головному робітничому жидівському клубі в Харкові всеукраїнська нарада жидівських секцій Народньої Освіти.

Від імени Наркомосвіти витав нараду Ряппо і підчеркнув, що жовтнева революція дала національним меншостям права громадянства, повне право на існування. Тепер перед комітетом для національних меншостей стоїть завдання звільнити школи національних меншостей не тільки від старих забобонів та розкріпостити їх політично, а й від старих методів виховання. Що до мови, то Ряппо підкреслив необхідність викладу в жидівських школах також української або російської мови, дивлячись якою з них користується більшість населення. Що до вищих шкіл на жидівській мові, то це питання ще не з'ясоване, а поки що перед нарадою стоїть завдання встановити зв'язок між жидівськими середніми школами й вищими.

Про жидівські школи і діяльність центрального бюро жидівської секції реферував Мац. Він зазначив, що за останні півтора року зроблено велику роботу в напрямі організації та матеріального забезпечення шкіл. Ця праця мала гарні успіхи особливо що до жидівських шкіл. Подекуди нема скільки треба підручників і вчителів мало кваліфікованих.

Засіви на Великій Україні.

Коли поділити всі українські губернії на 3 засівні райони: перший — Чернігівщина, Волинь, Поділля та Київщина, другий — Харківщина та Полтавщина і третій — Одещина, Катеринославщина та Донеччина, то що до засіву озимини перший район майже не матиме недосіку, — недосік же в двох останніх районах буде 38% площі озимини або 15% порівнюючи до всієї засівної площі 1923 р. Загалом же площа недосіку буде 1 мільон 800 тисяч десятин*) в 3 степових губерніях і 600.000 десятин в суміжних з ними округах Харківщини і Поділля.

Наколи не буде вжито заходів для поповнення степових губерній робучою худобою, то при ярових засівах не мож. буде більше васіяти як 600.000 десятин. Крім збільшення кількості живої упряжної сили треба ще й сільсько господарського знаряддя.

Самогонщики.

Як відомо большевики заборонили продавати і п'яти горівку. Та не дивлячись на заборону хто може — той гонить горівку (самогон) а як вже до неї допадуться то пють до безтями. А вже найбільше пють ті, що мають наглядати, щоб друг не пили. „Вісти“ подають такий приклад зі Смолодарської волости Новоградволинського району: „Недавно в нашому селі був храм. Завідуючий Волвиконкому (с. є. волосного виконавчого комітету) та діловод (писарчук) пішли в похід з булавою: чи не гонить хто самогону на с'ято. Дійшли на край села і нашли Забрали апарат, самогон і господаря та й повернулись в село. Але по дорозі самогонщика пустили а завідуючий wraz з діловодом зачали „нищити“ самогон. Тут же за столом, сиділа і інча адміністрація волості: голова Волвиконкому Бобровницький секретар Іщенко, старший міліціонер Лісовий та вся сільська влада. Вся компанія допила я до того, що діловода на другий день нашли мертвим в болоті — невідомо тільки чи його вбили, чи він може з перепою помер“.

Число студентів вищих шкіл на Радянській Україні.

В „Комуністі“ подає завідуючий Наробразом Я. Ряппо таке число студентів різних вищих шкіл на

*) 1 десятина рівнається приблизно 1 гектарови. — *Прим. Ред.*

Україні по народностям: Українців 9.660 (с. є. 24,7 проц.), Жидів 18.428 (47,4 проц.), Москалів 8.876 (23 пр.) і інших 1.938 (4,9 проц.). Разом 32.002 студентів. Найбільше Українців було в сільсько-господарських школах, бо 49 проц. (Жидів 12,7 проц., Москалів 32,9 проц., інших 5,4 проц.) та педагогічних 32 проц. (Жидів 35,5 проц., Москалів 24,1 проц., інших 8,4 проц.), а найменше в індустриально-технічних 15,5 проц. (Жидів 46,7 проц., Москалів 31,6 проц., інших 6,2 проц.) та соціально-економічних 10,6 проц. (Жидів 60,3 проц., Москалів 25,8 проц., інших 3,3 проц.). Цей стан з передвакацій. Який стан тепер — ще невідомо.

Польські педагогічні курси в Києві

„Вісти“ доносять що Головопрофос (Головний Професійний Союз) постановив поліпшити стан польських педагогічних курсів в Києві. Курсантів зовсім звільняють від оплати за навчання, а опріч того для цих курсів встановлено 25 стипендій.

(Примітка Редакції): Це діється в той сам час, коли польська львівська кураторя замикає одну мужеську українську учительську семінарію а в 2 останніх українських жіночих державних учительських семінаріях редукує число семінаристок і заводить утравізм, приказуючи крім польської мови вчити по польськи ще історію і географію. Це діється в той сам час, коли навіть поліційна „Gazeta poranna“ з 27. жовтня с. р. констатує, що в польській „політиці шкільній“ замикання „руських“ шкіл здається бути вистарчаючим средством“!

Московські червоноармейці розсадниками пошестий.

На Україні стоять постоем переважно червоноармейці „Москалі“. Вони стаються розсадниками венеричних недуг. Таким розсадником тих страшних недуг є між іншими 33 дивізія, що розтаборилась біля села Малинівки В тому селі хоруге 70 проц. населення на сифіліс.

Шевченко на екрані в кіні.

Науковий відділ „Всеукраїнського Фото Кіноуправління“ звернувся до сплки селянських письменників „Плуг“ з просьбою надіслати сценерію на тему „Життя Тараса Шевченка“ для вибору найкращого з них.

Зменшення числа діточих садків.

В Харківщині число дитячих садків (в роді наших фреблівських о-

городців) порівнюючи з 1920 роком зменшилося 4 рази. В 1920 році було 105 дитячих садків, на 1. червня 1923 року лише 27.

Народня освіта на Волині

Становище робітників освіти не дуже гарне. Удержання не вистарчає на мінімум забезпечення життєвих потреб. Договори на утримання шкіл дають лише 40 прц. потрібного забезпечення, до того погвори виконують 50 прц. а то й 15 прц. Причина цьому, що сільські громади не в свій час посиляють внесення до загального районного фонду, а також лучаються випадки, що зібрані на утримання школи засоби витрачаються на інші потреби. Цього року працювало в окрузі 480 шкіл, з яких 21 сьомилітка. У цьому році помічається великий наплив учнів до Ш.оли. По деяких сьомилітках до першої групи в цьому році вступає в тричі більше ніж було зимою. Існуючих професійних та сільсько-господарських шкіл за мало, щоби задовольнити потреби населення в професійній освіті. Опріч шкіл є в окрузі 16 сельбудинків, 57 х.т.читалень, 14 клубів і 31 курсів неграмотних. В останніх установах ведеться політосвітню працю і тут працює 30 до 40 прц. партійних робітників.

„Вісти“.

Українізація шкіл Соціального Виховання в Харківщині.

Число шкіл Соціального Виховання на Харківщині — як доносять „Вісти“ останніми роками зменшується. Це показують наглядно слідуючі цифри:

Роки	шкіл	учнів	учителів
1913	1854	143 875	4.555
1920	1907	213 726	4.185
1922	1375	130.806	3.912
19 3/4	1296	118.737	3.417

По викладовій мові школи Харківщини поділяються так: українських шкіл = 29.2 прц., російських = 20.1 прц., мішаних = 49.2 прц., національних меншостей = 1.6 прц. В мішаних школах проявляється змагання до повної уранізації. З додатку біжучого шкільного року Губнаросвіта вживає заходів, щоби завершити цей процес і як гдає Наросвіта — до 19 5 року ми мати мемо українських шкіл 78.3 прц і російських 20.1 прц., що відповідає національному складу населення Харківщини.

ВИД З КИІВА.

англійські республіканці, що боролись за свою свободу пошанують тепер свободу Зеленого Острова. Та сталося інакше. Для підбитої країни і англійський магнат, і англійський республіканець показалися однаковими ворогами. Ірландців покрано а їх край залили знов ворожі війська. За кару почалося дальше відбиранне землі; хто боровся проти Англії, той трапив 2/3 свого ґрунту, хто навіть не боровся, але не хотів бути зрадником рідної землі та воювати проти своїх, тому забрано 1/3 землі. Відібраними ґрунтами обділено англійських жовнірів як військових осадників. Тим способом довели Англії ірландську людність до жебрачої торби та взяли до душі народу. Ірландці, як сказано, були все завзятими католиками, а ся віра нерозривно зрослася з їх душею. Англії знова були англіканської віри, і їх віра, як віра ворога була подвійно зненавиджена на цілім Зеленим Острові. Англіїські духовники закладали свої школи та старалися перетягати зубожіле населенне на своє. Ірландську віру проголошено гіршою а ніякого Ірландця, що не покинув її, не вільно було прийняти до уряду. Позамикано всі ірландські школи а священників, що держали з народом внарештовано та заслаано до таборів. А на останок, забронив англійський уряд дітям Ірландців виїздити на науку заграницю і змушував їх ходити до англійських шкіл. Пануванне Англіїців зробило з мешканців Зеленого Острова одну сімю, що держалася цупко і солідарно. Ніякий Ірландець не зрадив би був свого брата перед англійською поліцією, кождий вважав святим своїм обовязком укривати тих, що терпіли за громадську справу. Нужда і безземелле змушувала Ірландців шукати кращої долі за морем в Америці. Всі вони несли зі собою в серию тверду постанову з вільної Америки помагати дальше своїм братам у боротьбі. Так жив сей народ аж триста літ а в Америці за сей час знайшлося більше Ірландців чим в рідній землі а у всіх них була одна журба: недоля рідного краю і одно бажанне: помочі йому. Хто з наших людей був в Америці — знає їх — се ті Айріші, бо так звать їх з англійська в Америці.

Така напружена боротьба знесилувала обі сторони, бо Ірландці часто зривалися до бою, а Англіїці здавлювали повстання розстрілами, шибеницею і колонізацією краю. І з одного і з другого боку були великі жертви. Ірландія стала в кінци згогненою раною в англійським державнім тілі. Мимо того, що Англія виростила за той час на першу

Про ірландське лихолітте.

Ми бачили у першім числі на шого часопису на першій стороні образок, молодого сина невтомимого борця за волю Ірландії, що відчитує революційний зазив свого батька. Це патріотична дитина, то син Де Валери провідника ірландського народу. Хто не чув про хоробрих Ірландців що так завзято боронили своєї свободи і здобули собі волю побідивши могучу англійську державу, свого відвічного ворога? Подумає може дехто, що Ірландія мусить сути великий край а Ірландці певно великий нарід? О так великий се нарід та лиш духом — любовю до вітчизни і завзяттем! Зате на кількість їх менше чим Українців у Східній Галичині, втроє стільки живе їх в Америці на еміґрації. Їх край се невеликий, вбогий острів на захід сонця від Англії. Земля там неурожайна. Збіже слабо родиться а на пасовищах пасе Ірландець худобу на те, аби її продати і прообганяти найпотрібніші видатки. Нарід острова з давен давна католицької віри, яка тут нерозривно зрослася з ірландською народністю. Свободу цинять Ірландець над все в світі і з гордістю говорить про свою вітчизну яку зве — Зелений Острів. Майже чотириста літ тому назад Ірландці ма-

ли ще свою власну державу. Але прийшло лихолітте. Зелений Острів наїхав англійський сусід, чужий народністю вірою та насильно прилучив їх край до своєї держави. Наступили люті часи для колись вільного, ірландського народу. Остров заляло чуже військо і поліція, що стали господарити по свому. Зачалося насильне забирание землі від ірландських землевласників і передача англійським колоністам. За королевої Єлисавети і короля Якова (три сотні літ тому взад) відібрав англійський уряд 2 і пів міліона моргів землі, яку розпарцельовано між англійців. Читаємо в історії, що кількадесять літ по насильнім прилученню Ірландії до Англії повстали мешканці Зеленого Острова проти наїздника; тоді згинуло двацять тисяч англійських колоністів і здавалося, що заблїсне Ірландії ясне сонце свободи. Доля усміхалась Ірландцеві, бо в той сам рік (1648), коли то у нас на Україні підняв всенародне повстанне великий Богдан Хмельницький, в Англії вибухло повстанне проти короля та великих панів під проводом Олівера Кромвеля. Англію проголошено республікою а королівська голова покотилася під топором революційного ката. Здавалося, що

державу світа; не видержала боротьби з малим Зеленим Островом і подалася. Вбог, й та невеличкий, ірландський нерід дістав минулого року свободу, власну державу. Як то Ірландці боролися і вибороли собі волю, нашішемо інчим разом

Складайте жертви на захоронку ім. Михайла Голубця.

Огляд світових подій.

Протест японських суфражисток.

Товариство японських суфражисток заявило урядови протест з приводу того, що новий проєкт

загального виборчого права позбавляє жінок виборчого права.

Переговори в справі німецької платності.

На пропозицію Англії має бути скликана конференція тих держав, які підписали версальський договір, щоби обговорити справу чи і оскільки Німеччина може заплатити домагання ставлені до неї версальським договором. В тій конференції малиб взяти участь також відпоручники й других держав. Франція годиться на таку конференцію лише з певними застере-

женнями та обмеженнями діяльності комісії експертів (знатоків). Означе Америка ніяк не хоче пристати на які небудь обмеження. В тій справі ведуться переговори між Францією і Америкою, які потребують декілька днів. Між тим у французькому міністерстві закордонних справ опрацьовується програма для конференції експертів (знатоків).

Америка на допомогу Німеччині.

Америка приготується прийняти з матеріальною допомогою Німеччині. Це може статися цієї зими. В тій справі хоче президент Кулідж скликати конгрес, щоби ухвалив кредити на допомогу Німеччині. Іменно справа допомоги Німеччині є відмінна від справи допомоги Японії, бо там була потрібна дуже

негайна поміч. Як тільки конгрес ухвалить потрібні кредити на допомогу Німеччині, тоді Америка стане на чолі міжнародної допомоги Німеччині. При зборі пожертв буде освітлюватися положення Німеччини, що певно не буде приємним для Франції.

Протест Чічеріна.

Большевицький комісар закордонних Чічерін звернувся до Англії, Франції і Сполучених Держав з протестом проти поступовання японської флотії на водах Далекого Сходу. Іменно Японці кілька разів

хотіли забрати російське майно, що знаходиться на території зааренованої Японцями, а крім того японські міноносці 48 годин держали російський корабель на російських водах.

Тайна комуністична організація в Латвії.

Тайна комуністична терористична організація в Латвії приготувала вибух артилерійського складу в Ризі. Арештовано 15 осіб, між ними й декілька вояків, що належали до

тої тайної організації. Виказується, що організація мала на меті спричинити вибух артилерійських складів не лише в Ризі, але також у Двинську.

З недавнього минулого.

Відбувалося це в 1921 році в м. Острозі на Волині з такого приводу. Візитував парафії по Волині луцький, польський біскуп. Завітав він і до м. Острога. За кільканадцять день перед його приїздом робилися приготування. — Була побудована чудова арка, прикра-

шена прапорами, з березового дерева, поставлена руками і зусиллям українських селян з наказу влад повітових. В день самого приїзду влаштовано гучну зустріч. Але з огляду на те, що польського населення в м. Острозі й околицях дуже мало, для збільшення його,

зігнано зі всіх шкіл м. Острога учнів — українську дівочу.

Така зустріч польського біскупа викликала зависть православного населення міста. Вони захотіли бачити й свого духовного зверхника в м. Острозі і вітати його.

Послали депутацію до Кремля, до тоді ще єпископа Волинського — Діонізія, широго прихильника українського — та тільки родом і по походженню москаля.

На першу просьбу острожан прийти, на храмовий празник Остріжського собора він, як хитрий москаль, — щоб боронь Боже не кинулося в вічі власть імушим — приїхати відмовився. Зголосився хорим. Але обіцяв, як тільки підужає, а діла дозволять, приїде на св. Федора ки. Остріжського. Послали в друге депутацію. Згодився. Отже на св. Федора ми Українці і взагалі православне населення м. Острога й околиць мали честь і щасте зустрічати й вітати свого Владику.

Зустріч не була і не могла бути такою величньою, як зустріч першого, але зустріч і зітання було тепле і щире.

Після Служби Божої в Соборі і звичайних в таких випадках промов, привітань і подяки Владіці Діонізію, відбувся в будинковій Остріжського брацтва, званий складковий обід, при участі представників влади: старости, судії і всієї польської і православної Остріжської знаті.

Підчас обіду одним з присутних Українців була виголошена промова. По її скінченню підвівся з свого місця Владика Діонізія і у відповідь, як смиренний чернець промовив таке: — „Я хоч і є по походженню не Українець і українською мовою не володію вповні, але всею душою і серцем я з своєю православною, українською паствою і українським народом. Стремління українського народу і його ідеали для мене святі. Я всею душою радий служити їм. Мос досить довге перебування серед українського народу, мене зріднило з ним. Я завше і радо готовий співати з українським народом:

Ще не вмерла Україна
І слава і воля“...

Слова гімна були підхоплені всіми присутніми Українцями і з надзвичайним одушевленим урочисто відспівані. Вражінне було дуже гарне і зворушаюче.

Як же! Владика такий прихильний! Сам почав!

Так то воно робилося ще не так давно..

Що бачимо сьогодні?

Тоді з консисторії по волі Владика сипалися розпорядження і приписи по всіх приходах про українізацію. Все українське було тоді у Владика Діонізія. Бо Українці були потрібні. На них слабому і смиренному черцєви треба було спиратися.

Сьогодні же все, що хоч дрібку нагадає українського в церкві „изгоняється усиленно”! — Навіть вже до того дійшло, що єдиному на Волині Архімандритови Україн-

цєви от. Полікарпови, заборонено Службу Божу відправляти по українськи! Заборонили хвалити Господа на рідній мові тому, до якого все населення Волині відносилось з найбільшим довіром і до якого горнулось як до єдиного, рідного пастиря.

От як то, Москалі роблять доки не досягнуть своєї мети!...

І вір після цього в ширість хитрого москаля!?

Сирота.

Мягке серце жінок.

Як світ світом а люди людьми, прийнято загально за безсумнівну правду, що у жінки м'якше, чутливіше серце. А найбільше старалися доказати цю правду самі жінки. Вони добре намалиб чуба всякому, хто сказавби, що це неправда.

Та на яких десять років перед війною віденський філософ, Др. Отто Вайнінгер сказав, що ця загально прийнята думка неправдива. Жінка не то, що не має м'якшого, чутливішого серця, а вона, навпаки, багато більш жорстока чим мушчина.

Чому — питає Вайнінгер — при всяких шпиталях уживається жінок для пильнування недужих та до помочи при різних операціях?

А тому — відповідає — що на такі муки і терпіння, які лучаються по шпиталях та при операціях може дивитися спокійно тільки жінка. Мушчина зі своїм „твердим і жорстким” серцем не видержавби.

Жінки — очевидна річ — сказали Вайнінгєрови, що він з глузду зсунувся.

Але, на жаль, Вайнінгєрові слова сьогодні потверджуються цікавими фактами.

Московський вчений з Харкова, профєсор Франк виголосив інтересний відчит: „Про людодїство в пів-

денній Росії в часі голодової катастрофи в р. 1921 р.”

Між інчим він сказав таке:

„Дотепер думали, що у жінок проявляється найбільше змилюванне і милосерде взагалі, а в особенності супроти своїх власних дітїй. Була думка, що жінки не здібні до страшних жорстокостей так як мушчини, а вже, щоби жінки вели перед у людодїстві — цього навіть уявити собі не можна”.

„Однакож — каже профєсор Франк — серед людодїдів переважали якраз жінки, яких єсть більшість у всіх занотованих випадках людодїства. Вони зідали своїх власних дітїй”.

Профєсор Франк занотував 23 випадків у Херсонщині і всі ті випадки поповнили матері на своїх дітїях, тоді, коли батьки — мушчини з „твердим, жорстким” серцем — вмирили радше з голоду місто рішитися на вбивство рідної дитини.

З заграниці (європейських країв) замовляти і пересилати гроші на адресу: Василь Палїїв, Ужгород, Підкарпатський банк.

З Америки слати замовлення і гроші рекомандованими листами на адресу Адміністрації.

Закликаючи сього року усі свої Філії, Читальні і Членів до святкування дня „Просвіти”, крім традиційного свята богослуження, концертів викладів, відчитів, лекцій, вистав збірки на дар „Просвіти”, то-що, подає до відомо, що сьогорічне свята „Просвіти” має відбутися під знаком книжки. Себто всі виклади, відчити, лекції, промови повинні говорити про значіння книжки, читання книжки, пошани книжки, покупки книжки, закладання власних бі-

то є народні маси, до тої степені просвіти, щоби те народня маса почувала себе частю народнього організму, відчула своє горожанське і національне достоїнство й узнала потребу існування своєї нації як окремішньої індивідуальности, бо ніхто инший, а лиш ся маса народу є підставою народньої будови”.

55 літ минає від пропамятного дня, коли проголошено цю основну правду, Вартість її по нинішній день не змінилася. Стоїмо й нині перед тоюж основною правдою національного життя й реалізуємо її. І коли глянемо оком позад себе в історію і коли спитаємо себе, чи здійснили ми вже проголошену дідами і батьками основну національну заповідь, то скажемо: „Зроблено багато, багато й тепер працюємо, але до сповнення завдання, завершення поставленої цілі ще далеко. Лан наші безмежний, праці над міру, будучність перед нами. Рік за роком треба проріджувати гушавину темноти, рік за роком ясніше і веселіше заглядати повинно ясне сонічко на проломану нами скалу, на промощену дорогу, на положену гать Рік річно робити треба обрахунки праці, порівнювати висліди зужитої енергії. Нагодою до цього — річниця основання „Просвіти”, річниця проголошення „основної правди” — будови власного національного організму. Тому день 8. грудня є не лише історичним святом основання Т-ва „Просвіта”. День 8 грудня є святом піднесення значіння освіти на найвишій щєбель в національній організації. І поки цього не досягнеться, не можливі свята збройних перемог які святкують інші народи.

Тому Свято „Просвіти” се річний обрахунок совісти нашого освітнього життя за минулий рік й обмірковання потреб та програми діяльності на дальший рік. Дня 7. грудня кінчиться старий, а дня 8. грудня повчнен зачинатися новий вже просвітний рік.

Тому Головний Виділ Товариства „Просвіта” у Львові увів у життя звичай святкувати день 8. грудня під певним кличем, щоби кодий рік лишав по собі якусь трєвалу пам'ятку.

Закликаючи сього року усі свої Філії, Читальні і Членів до святкування дня „Просвіти”, крім традиційного свята богослуження, концертів викладів, відчитів, лекцій, вистав збірки на дар „Просвіти”, то-що, подає до відомо, що сьогорічне свята „Просвіти” має відбутися під знаком книжки. Себто всі виклади, відчити, лекції, промови повинні говорити про значіння книжки, читання книжки, пошани книжки, покупки книжки, закладання власних бі-

Свято „Просвіти”.

Літ 55 минає дня 8. грудня, як горстка натхнених ідеєю народної служби молодих людей зійшлася у Львові на перший загальний збір першого на цілій українській землі освітнього товариства, якому надано назву „Просвіта”. Присутні на зборі 7. грудня 1868 р. члени з молодечим жаром бажали взятися за діло народньої просвіти, переконані, що горячий волі та енергії молодого віку вдасться перевести те, що многі із старших закинули. А

цілю Т-ва поставлено: пізнати народ і пізнавши всі його богатства і недостатки, поучати його, що йому потрібне. А науку цю достарчати мало Т-во письмами, книжками і популярними часописами по найприсутнійшій ціні для народу.

Поставлено тоді вже та першим загальним зборі „Просвіти” основну правду, „що кождий народ, який хоче добитися національної самостійности, мусить передусім піднести нижші верстви суспільности,

бліотек і з тої точки виходячи представляє значіння, вагу й історію Т-ва „Просвіти“.

Бажанням Головного Виділу Т-ва „Просвіти“ є, щоби слідуєчий 56 рік освітньої праці Т-ва зачався величавим святом культу книжки та друкованого слова взагалі.

У Львові, дня 25. жовтня 1923 р. За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові:

Мих. Галушчинський, Ст. Шах, голова, секретар.

Інструкції до переведення Свята „Просвіти“.

- I. Свято „Просвіти“ мусить відбутися.
- II. При кожній філії, при кожній читальні „Просвіти“ зав'язується особний Комітет „Свята Просвіти“.
- III. На переведення свята призначений цілий місяць грудень, але пожаданним є, щоби свято відбулося 8. грудня, або в найближчу неділю.
- IV. „Дар Просвіти“ — це збірка під час свята. Датки на „Дар Просвіти“ добровільні й довільні. Числа рескрипту дозволу на публичні збірки від чотирох воєвідств, куди Головний Виділ за дозволом звернувся, будуть подані пізніше. В разі, якби яке Воєвідство дозволу не дало, публичні збірки відпадуть. Зібраних грошей не вільно зуживати на місцеві освітні потреби, тільки переслати або передати до канцелярії Матірнього Т-ва у Львові, Ринок ч. 10.
- V. Програма свята для кожного Комітету довільна. Мусить однак відбутися:
 - 1) дня 8. грудня богослуження за померших місцевих членів „Просвіти“.
 - 2) По богослуженню або вечером відбудуться виклади або лекції при Т-ві „Просвіта“, які виготовити можна на основі „Огляду історії Т-ва „Просвіта“ С. Шаха в календарі „Просвіти“ на 1923, або відчитати виклад С. Шаха, поміщений в „Народній Просвіті“ за падолист біжучого року.
 - 3) Як що Комітет зможе приготувати на це свято концерт або аматорську виставу, повідомити про це адміністраційну власть у приписанім речинці.
 - 4) Перевести збірку на „Дар Просвіти“.
 - 5) Стягнути членські вкладки зі старих членів та притягнути нових.
 - 6) В день „Свята Просвіти“ перевести розпродажу книжок, а в першу міру видань „Просвіти“ головню розпродажу календаря „Просвіти“ на 1924 р.
 - 7) Про переведення свята донести до Гол. Виділу Т-ва „Просвіта“ у Львові.

Долярові позички!... але для польських колоністів!

Товариство ветеранів польської Армії в Америці дало 15 000 низькопроцентової позички для польських колоністів, — які мають звернути тоті позички до 6-ох літ. По впливі 6-ох літ підуть сі гроші на польонізацію наших українських земель!

По вулицях чимраз більше хвостиків Люди вичікують у черзі на цукор, і смалять, на хліб Поліціянти урядують, як при розрухах. Богато людей подоптаних, бштурка-них другими, відходять домів без нічого. А тим часом газети доносять, що паскари, які мають „плечі“, везуть і везуть і везуть усе за границю. Вивозять найбільше цинні.

Дещо про дуже великі числа.

Коли ми ще ходили до школи, — навіть наймолодші з нас, то рахунків учили нас поводити: в першій класі до 20, у другій до 100, в третій до 1000, а тільки пізніше довідувалися ми, що є числа більші від тисячі, а про мільони й біліони чули тільки внімково. З такими дуже великими числами мали до діла тільки вчені-астрономи, які обчисляли віддалі поміж небесними тілами, тоб то зорями.

Велика війна й то що настало після неї, змінило всі відносини до коріння. Між іншими вартість гроша в деяких державах упала так низько, що виникла необхідність послуговуватися великанськими числами і в щоденному життю. Прості люди в Польщі мусять знати, що це мільони, в Росії і на Україні, що це мільярди, а в Німеччині то вже і з біліонами мають до діла.

Хочемо ті великі числа дещо пояснити: Ось так: мільон — це тисяча тисяч; пишуть її шістьма нулями (зерами): 1,000 000. Мільярд — це тисяча мільонів: 1 і девять нулів: 1,000,000,000. Біліон — це мільон мільонів, отже він має 12 нулів:

1,000,000,000,000
Далі йде: тріліони із 18 нулями:
1,000,000,000,000,000,000
Квадріліони із 24 нулями:
1,000,000,000,000,000,000,000,000
квінтіліон, секстіліон і т. д., кожне нове число має 6 нулів більше, як попереднє.

Щоби уявити собі бодай приблизно яке значіння мають такі великанські числа зробимо такий обрахунок: припустім, що 1-і листків паперу, покладених на себе, є грубі на 1 міліметр тоді книжка в 200 сторінок має 1 сантиметер грубости, а книжка в 1000 листків (2000 стор.) мала би грубість 10 центиметрів; мільон листків мали би грубість 100 метрів, а мільярд листків — 100 кілометрів, отже мільярд поодиноких паперців займив би грубість більший, як від Львова до Перемишля.

Мільон секунд минає на протязі несповна 11¹/₂ діб, отже рік має кругло 31¹/₂ мільона секунд. На мільярд секунд треба поверх 31 років, отже на біліон секунд — 31,000 років. Значить, від часів єгипетських Фараонів по нинішній день минуло всього чверть біліона секунд!

Маючи те на увазі, дізнаємо дивного вражіння, коли читаємо, що в Німеччині одна гуска коштує біліон марок, а останню зачуваємо, що там друкуються вже стобіліонові банкноти!

Супроти того, що — як виказує урядова статистика доріжні — на протязі одного місяця жовтня ціни зросли пересічно втрое або і в четверо, не занедбуймо вчитися заадалегідь числити на мільярди й біліони, щоби вже незабаром бути підготованими до потреб недалеких днів.

Як відзвичаїтись від курення?

Неодин із курців гірко нарікає на свій наліг, та не має досить сильної волі, щоби перемогти себе й кинути цю погану привичку. В допомогу тим людям можуть прийти тільки такі способи, якими вони збридалили собі зовсім курення. Ось один із таких шляхів: Є такі хемічні сполуки, які самі про себе не мають ніякого смаку, а тільки викликають дуже погані смакові вражіння, коли зійдуться з димом тютю-

ну на слизних болонках у роті; після кількох „потягів“ („шлюків“) папіроски курцеві раз на завсігди пропадає нахил до тютюну. Поганого посмаку може потім позбутися, коли прополоче собі рот слабьким рошином якогось квасу (нпр. оцту) у воді. — За сполуку, про яку тут мова, можна взяти нпр. 5%-ий рошин сіркану міді (т. зв. „синього каміня“) й напоїти ним цигарницю.

Які податки будемо платити в найблищому часі?

В найблищому часі припадають речинші платності слідуєчих податків:

- 1) до 15. листопада ц. р. треба заплатити другу рату ґрунтового і будинкового податку за р. 1923.
- 2) на 10. листопада згідно 10. грудня 1923 р. припадають речинші платності далішої рати промислового (оборотного) податку за перше півріччє 1923.
- 3) в часі між 10. листопада а 10. грудня ц. р. мають платники податків ґрунтового, домово-клясового та промислового (оборотного) який оплачують і всі наші торговельні кооперативи) без ніякого платничого візвання вплатити зачети на мастковий податок. Висоту тих зачетів подали ми у числі 4 ому нашого ч. опису і про їх висоту можна дізнатися із лист платників які виложені до публичного перегляду в магістратах та урядах громадських.
- 4) Після одержання наказу за

плати позатку доходного на рік 1923, як що сей наказ доручено по 15. жовтня ц. р. треба заплатити сей податок до 30 ти днів.

Заразом звернемо увагу, що з днем 3. листопада ц. р. зачав обов'язувати новий закон про карі за проволочку в плаченню податків. Карою сею є 5 проц. денно від суми неоплаченого податку. Се є найбільша кара, якої нема здається у ніякій державі. Наслідки сего закону відчувають в першій мірі селяне. Не один з них заплативби радо податок в своїм часі та іподі не знати, коли, де і скільки цього податку платити. Ціла повинь податку а ще більше податкових законів та розпорядків спроводжує повне замішання, з яким не можуть собі дати ради не тільки платники податкові але і самі скрбові урядники. І за це безголовя в горі прийдеться тим, що на долині, заплатити знова свєю кривавицею.

І так від початку до кінця!

грають ніякої важнішої ролі в людському життю, а тільки дістаються до тіла разом із іншими складниками в поживі.

Українське Наукове Видавництво.

Рішенням з дня 10. серпня 1923. Фірм. 1048/Коопер. І. 70. львівський Торговельний Суд зареєстрував фірму „Українське Наукове видавництво, кооператива з обмеженою порукою у Львові.“ Метою Видавництва є в першу чергу видавання наукових підручників із усіх обсягів знання для наших студентів високих шкіл. Не треба тратити часу й слів, щоби вяснити значіння того роду літератури для нас. Злиденні обставини, в яких ми досі жили та й ще живемо, не дали змоги витворити у нас показнійшої наукової літератури — поза працями історично-філологічної групи, яка повстала при Науковім Товаристві ім. Шевченка у Львові та при Науковім Тов. у Києві. До всещільности національної культури якогось народу необхідне в першу чергу мати в своїй мові бодай по одному твору кожної вітки людського знання, хочби це мав бути тільки підручник для висшої школи. Це має свою вагу ще й тому, що без такої основної літератури неможливе витворення нашої наукової термінології. Врешті не вільно нам спускати з ока й того факту, що в нас у краю й за кордоном студіює на вищих школах біля 4000 молоді, якій теж необхідно дати в руки свій підручник, бо це піднесе в очах тої самої молоді цінну в вагу рідної мови у вищому навчанню. Щоби заповнити цю велику прогалину в нашій літературі, ініціативний гурток дав почин до засновання такого видавництва, яке отсим і приступає до своєї діяльности. Одначе, щоби мати змогу розпочати своє діло, Видавництво мусить придбати більший капітал, а до цього потрібна співдіяльність усього нашого громадянства. Тому підписана Управа звертається до всіх, кому лежить на серці розвиток нашої культури й науки, як найчисленнійше приступати в члени нашого Видавництва. Щоби уможливити вступ в члени як найширшим колам громадянства, назначено смішно малий уділ — 10.000 мп. і 5000 мп. вписового (зроблено це ще тоді, коли доляр стояв на 100.000 мп.). З огляду на те Управа прохає деклярувати таке число уділів (воно по статуту необмежене), щоби дійти бодай до одного доляра. Крім того Видавництво буде приймати капітали до

Як польські пани ратують польський скарб?

Великі земельні власники або як їх звуть „обшарники“, приобіцяли дати польській державі 50.000 вагонів збіжа, як зачет на оплату масткового податку. Як звісно податок сей є новою данною, яка має ратувати польську марку від загибелі. Та показується, що той подарунок польських „обшарників“, для них дуже добрий інтерес. Бо вони кажуть собі платити за кожний сотнар збіжа по 2 доляри,

в той час, коли дійсна ціна збіжа виносить від 1—1½ доляра. Таким робом панове сі і великі патріоти і ще більші гешефтьярі. Та при тім вони роблять ще один гешефт: Одержуючи дозвіл на вивіз 50.000 вагонів, вони підносять ціни збіжа в краю і будуть його продавати за великі гроші.

Нема то як панський патріотизм...

З ПРИРОДИ Й ТЕХНІКИ.

З яких матеріалів складається людське тіло?

Наука, звана хемією, дослідила, що головними складниками всякого живого тіла є вода й вугіль. Коли нпр. дуже сильно огріти дерево або яке небудь мясо, то воно звугліє й стане багато менше, бо з нього відійшла, випарувала вся вода. Ось так переконалися, що людина, яка важить кругло 85 кілограмів, має в собі 40 літрів води й 20 кг. вугля; при нинішніх цінах — 12 мільонів за тону — цей вугіль уявляє собою вартість до чверть мільона марок! Решта, то б то 15 кг. розділяються ся так: 4 л. амоніяку, вонючого газу, що твориться по відходових місцях та стайнях і дає себе пізнати тим, що сильно гризе в очі; він міститься в т. зв. „білковині“ людського тіла. Далі є 1½ кг. вапна з якого побудована тверда маса костей, та 800 гр. фосфору, який теж не-

обхідний у костях. Потім є ¼ кг. соли, що розпущена у всій воді, яка є в людському тілі, через те то й слюзи людські і літ солоні, — і 100 гр. флюору (це складник мінералу, званого „плавнем“); він головно надає твердості костям і зубам; у такій самій кількості є сірка й салітра у білковині та волосою, шкірі й нігтях. Остаточо приходять іще інші складники в дуже малих кількостях, а саме: 5 гр. заліза, від якого кров має свою червону краску, 0.0015 грама арсену, який є сам по собі великою отруєю, одначе йому завдячуємо живість і рухливість нашого тіла, а далі сліди йоду, якому приписують те, що зветься „темпераментом“ (то б то вдачею) людини. Інші складники, як 50 гр. магnezії, трохи кремня, мангану й алюмінія, та сліди міді, олова й брону, не

На радість усім вийшов з друку і вже продається великий календар „Червоної Калини“

найкрасший календар, який появився на 1924. р. —

Хтож не купить тої книжки? Не буде такого! Засаднича ціна 2:50 м. Тепер 350.000 мп. без пересилки.

Писати на адресу **Львів, Руська 18. „Червона Калина“.**

опроцентування на шадничі книжочки, або на біжучий рахунок, а також як вкладки з якимось окремим призначенням (нприм. на видання книжки з того чи іншого обсягу науки, або для назначення премії за написання якогось твору). Гроші просимо посилати до Красного Со-

юза Кредитового у Львові, Ринок ч. 10, ч. кн. 7050, а письма на адресу члена Управи п. Семена Магальяса, Львів, Ринок 10.

УПРАВА:

Др. Микола Чайковський, інж. Віктор Лучків, Семен Магальяс.

Горкімєя до освіти!

В останньому числі нашого часопису була порушена справа народньої освіти. Се дуже важна справа і на неї повинні селяни звернути свою увагу. Неодин з нас був під час війни серед просвічених народів Чехів, Німців та інших. І неодин з нас бачив там краші чим у нас порядки. Бачив там погану землю, а земля ся родила більше і краше, чим наша. Не стрічав він там наших сільських курних хат а подивляв маленькі неначе палатки, в яких просторо і весело живеться тамошнім селянам. Неодин з нас дивився з завистю на гарні господарські забудовання, обійстя та інвентар, на харчі тамошних селян, які і не дивляться на се, що є у нас кормом через цілий божий рік. Стрічав він там і заходив до читалень та різних господарських союзів і скрізь бачив великі порядки, гарну зорганізованість села а разом з тим більші чим серед нас гаразди. Се все тому, що ті народи більше просвічені від нас. Є звісно, що тільки освічена людина і тільки просвічені народи уміють краше улаштувати своє життя, чим той хто є темний, безпросвітний. А тому треба селянам братися до освіти. Кождий з нас бачить, що землі на світі не прибуває але прибуває щораз то більше людей, щораз то густіше їх на божій землиці. Се значить, що ми всі мусимо з нашого клаптика землі видобути щораз то більше средств до життя. Треба буде нам отже щораз то краше, щораз то розумніше на сій землі працювати а то інакше голод загляне нам у вічі. Треба отже освіти. Та замало сказати, що нам треба свого добра. Ми мусимо здати собі справу з того, якою має бути ся освіта. Навчитися писати і читати, то доперва дорога — средство до здобуття освіти. З тим средством в руші людина може здобути освіту; може вивчитися того, що її потрібне в життю. Нам треба такої освіти яка вчилаб нас працювати розумно на нашій землі, щоби з тої праці ми могли мати як найбільшу користь. Правдива освіта мусить нас навчити пильнувати своїх

В Німеччині.

Остання невдала спроба монархічного перевороту в Баварії і загадочне поведенне Кара і його прибічників вказують, що й між монархістами нема в критичнім моменті однозгідности. Нема серед правих нема й серед лівих. Німецький вулькан бурлить, як величезний котел. Хаос поглиблює обставина, що наслідник німецького престолу Фридрих Вільгельм вернув до Німеччини за дозволом німецького уряду і то якраз в хвилі замаху Гітлера. Цікаве те, що ніхто тепер не знає де він обертається. Мав їхати через Берлін на Шлеск до своїх дібр, але в Берліні його не було. Часопити пишуть, що й бувший нім. цісар Вільгельм дістав дозвіл вертати до Німеччини і радиться зі своїми прибічниками, що має робити. До Баварії мала приїхати і б. цїсарева австрійська Зита. Вістка про самовбійство Людейдорфа оказалась неправдивою. Він живе а навіть хоче добровільно зголоситися назад до слідчої вязниці, із якої його випустили на слово чести. — Часописи пишуть дальше, що серед найскрайніших

монархістів місце Гітлера заняв Ергарт. Він небезпечніший від Гітлера бо більш розважний і енергічний.

Ергарт оголошує, що порозумівся з Каром і виступить негайно проти Берліна. — Останніми подіями, особливо поворотом наслідника і наміреним поворотом екскайзера були затривожились союзники. На засіданню ради амбасадорів признано положенне дуже поважним. Амбасадори висказали думку, що конечно є інтервенція союзників в Німеччині. Яка це має бути інтервенція, себто як союзники хотілиби вмішатися у внутрішні відносини Німеччини і привернути там лад — не відомо. На кождий випадок положенне в Німеччині стає з дня на день грізніше. Хочби навіть деякі вістки оказались пересадженими або неправдивими, дійсність є те, що в Баварії йдуть дальше розрухи, що райхсвера чим раз менше енергічно їх здавлює, що могутня монархістична організація в цілій Німеччині підпирас баварських націоналістів монархістів, що правительство Штреземана не в силі опанувати анархії.

Авантура в польськїм соймі.

При цюяві в Соймі міністра Керніка, який хотів скласти заяву з приводу випадків в Кракові, счинилася величезна буча. Міністер мусів на ухо диктувати свої слова стенографови (чоловік, який скоро вмє записувати чужу бесїду). Посли лївиці били в столи, кричали, свистали і прозивали міністра останніми словами. Накінець почали співати „о чесьць вам панове магнаці“. Тоді зачала таку саму бучу правїця. Накінець міністр зійшов з мов-

ниці. Тоді правїця почала бити браво а лївиця кричала: „мордерца, провокатор, до димїсії“!

Нїхто не дістане газети, що за неї не заплатять. — Хто не заплатив до тепер, той мусить прислати вже не **140.000** мп, але **240.000** до кінця року. — Поодинокє число коштує **20.000** мп.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.

Що по чім сіяти ?

Де що посіє не вдається, як сіяти його часто по собі на тімсамім полі. І навпаки иньше дуже добре вдається хоч посієш його і двічі разпораз, одного року і на рік. Де що не любить цего або другого попередника а зате дуже вдається, коли перед ним було що-иньше. Наука вже докладно викрила яка цему причина у кождім випадку. Не вдаючися цим разом у цю складну науку, хочу кількома словами і в кількох прикладах навести осьтут що по чім звичайно добре сіяти а що по собі чи других попередниках звичайно не вдається.

Зачнім від конюшини. Вона не любить поля, на яким сама недавно була: У нас треба аж кругло шість літ чекати, щоби на тімсамім полі з надією на добрий успіх сіяти чисту червону конюшину. Без попередника сама по собі вона не вдається. Інші конюшини (нпр. шведську, рожеву), можна скорше сіяти на тімсамім полі по чистій червоній конюшині, очевидячки коли це поле відповідно справлене то значить має досить поташу і фосфору. Так само конюшини з травками можуть наступати по собі частійше, нпр. що третій рік, але зате для слідуєчого плоду на тімсамім полі чиста червона конюшина корисніша ніж мішанка конюшини з травками.

Горох, як і конюшина, також не любить поля на яким ще недавно дуже добре зродив. Особливо в теплішій рілі добре є яких шість літ зачекати на другий засів гороху.

Зате жито любить удатися по собі самому. Є чимало господарств у яких навіть довгі літа сіють усе жито в житі. Ясна річ, що тоді треба рілю часто справляти, звичайно помішними гноями (муками) або зеленими (наприклад викою, яку тоді сієся) по жниві; приоруєся перед другим засівом). Всеж таки видаток з жита кращий коли на тімсамім полі уміло перемінюємо плоди замість довше сіяти жито в житі.

Любить також удатися по собі бараболя (бульба). Всі знаємо городи, в яких бідніші хлібороби

або й мішухи разпораз садять бараболю по бараболі і мають що їсти. В деяких краях у останних роках появился рак на бараболі, нова страшна зараза і так уже годі садити бараболю по бараболі.

Буряки, при сильнім гноінню, удаються і по буряках. Це водиться у хліборобів, які таким чином спекулюють на два збори буряків при слабшій гноінню, бо на другий рік дають уже під буряки менше гною, ніж-би його треба дати на свіжій місці. Однак така спекуляція з інших причин шкідлива і тому краще не садити буряків по буряках

По чім найліпше сіяти жито? На кепській землі і при недобрій підсоню найкраще вдається жито по чорнім виоранім попередного року і вигноснім облозі або по конюшині особливо, коли цей обліг хоч троха вигносний.

На ліпшій рілі дуже добре сіяти жито по ріпаку, люцерні, лубіні і вчасно достигаючим горосі, а а як уже було сказано, на добрій землі вдається жито й по житі. Досить добрим попередником для жита є бараболя, очевидно особливо вчасна, однак бараболя лишає по собі занадто пухку рілю (особливо на легких землях), а жито волить збиту скибу відлогу ніж пухке бараболище. По бараболі взагалі корисніше сіяти ярину ніж озимину, а як озимину, то пшеницю. не жито. На жаль у нас є чимало таких бідних хліборобів, які з огляду на своє прохарчовання приневолені вічно садити на одній половині свого поля бараболю а на другій сіяти жито. Тоді вічно міняється бараболя з житом. Коли по бульбі мусить іти жито, а це трапляється таке в великих мастках, де треба багато бараболі до горальні, тоді добре булоби по зібранню бульби на легкій землі не орати а тільки глибоко виралити поле культиватором і якнайменше волочити, а коли вже орати, треба його раз вивалкувати, бо звичайно по бульбі остається замало часу, щоби ріля сама відлежалася а озимина, особливо жито, буде рада, як прийде в рілю, що по плузі вилежалась

до засіву хоч два, три а ще краще чотири неділі.

Мало бажаними попередниками для жита є грейка і льон, а кепськими; буряки (але і через те, що вони пізно сходять з поля, звичайно не сіють по них жита), а так само не любить жито іти по иншим колосовім збіжу, отже по пшениці, ячменю, вівсі і окрім того по коноплях.

Самеж жито є дуже добрим попередником для буряків, бульби, ячменю, вівса і при певних умовах також для пшениці.

Пшениця на менше добрій землі удається найкраще по чорній відлозі та по конюшині і люцерні. Чим краще вироблена і вигносна ріля, тим частіше в вище наведених дуже добрих умовах пшениця вилягає, ржавіє, дістає лихе зерно і дає слабкий видаток. Коли це бачиться, то знак, що через добру управу рілі не треба тоді в таких дуже добрих умовах сіяти на цім полі пшениці. Замість неї треба тоді сіяти щонебудь инше, що краще ніж пшениця зуміє використати великі запаси поживи в цій рілі а пшеницю треба дати в такому випадку у гіршій умови. Звичайно добрими попередниками для пшениці є: ріпак, потім за порядком вика, бобик, лен, жито. Горох добрий, але по нім часом обседає пшеницю муха, яка може нанести велику шкоду. Ще досить добрими попередниками для пшениці являються бараболя і буряки. (Пшениця не боїться так пухкої землі як жито, яке в пухкій землі може дуже потерпіти при весняних морозах, що люблять повітягати його й знівечити). Кепськими попередниками для пшениці є звичайно сама пшениця, ячмінь і овес. Однак при пшениці все треба мати на увазі, що чим краще відліт вироблена ріля, тим ліпшим являється для неї не ліпший, а гірший попередник. Тоді наприклад вика і жито можуть бути кориснішими попередниками аніж вигносний чорний обліг або конюшина.

(Далі буде.)

інтересів і забезпечуватися перед ошуканством і визиском, освіта має вказати нам спосіб, щоби ми зажили таким життєм, яким живуть інчі народи. Через правдиву народню освіту мусимо дійти до зрозуміння свого місця в народі, свого положення, своїх прав і обовязків супроти свого ріднього краю і народу. А того досі ми селяни не знали і через те і наша біда і біда для

цілого нашого народа. Бо хтож се народ? Ми передовсім селяни, нас найбільше. Ми є фундаментом нашого народа! А який фундамент така і будівля! Коли фундамент буде сильний то сильним буде і народ. Силу здобуваєть ся через освіту і тому той фундамент нашого народа, яким ми є селяни — мусить бути просвічений. Тож гуртуймося всі біля наших читалень

„Просвіти“ та інчих наших національних товариств. Берім в руки і читаймо всі наші щиро-народні політичні і господарські часописи і наші українські кинжки, так, як це роблять інчі народи! Світ не стоїть на місці і нам годі жити тим, чим жили наші батьки! Нам треба йти вперед.

Іван Луцків.

Дописи.

Миколаєв к. Гаїв. Пан Прушинський має багато апостолів в „Східній Мало-польщі“. До них належить також запілений україножер Мазурський, управитель школи в Миколаєві к. Гаїв. Він не лише старається перемінити місцеву українську школу на польську, але ще задумав побудувати в М. лат. косячок, значить в селі, в котрім є заледні 5 (пять) родин латинського обряду. А що парцелі на будову не має, (бо тих 5 латинників, то самі „незаможники“) порадив собі зовсім просто. При помочи делетата повіт. шкіл ради з Бібрки і кількох збаламучених членів Ради громадської взяв 4.0 метрів квадратних шкільного городу, зовсім не питаючися о згоду і думку членів ради шк. місцевої і решти громадян. Такий „апетит“ обурило ціле село і громадяни рішили запротестувати проти насильства. До Шкільної Кураторії у Львові вислано (через раду шк. повіт.) письмо, в якому, більше як 20 найповажніших громадян села власноручними підписами протестують проти загарбання шкільного городу п. Мазурським та т. п. людьми, котрі до того не мають жадного права.

Чесць Громадянам села Миколаєва, що вмюють постояти за гром. добро, а тепер побачимо, як поставиться до того Львівська Шкільна Кураторія.

Рогатин. (День 1. падолиста). Вранці в парох. церкві святочне богослуження. Співає добре вже вишколений хор під енергичною батутуою п. Петриканіна. О. парох Т. Кудрик виголошує ширю, гарну проповідь. Прикро тільки це, що ні словом не згадав про Україну та не вжив навіть слова „український“. На захоронку ім. М. Голубця зібрано покищо 4.140.000 мп. Всі радо кидають поль. марки, тільки один пан, інженер заявляє остентативно, що на „Михайла“ не дає... Незрозуміле, хоч і не дивне в теперішній гал. волості.

Після богослуження весь народ пішов на могили наших борців за волю України. Всі дивувалися, що не пішла чомусь туди й церковна процесія.

На могилах пишались гарні вінки від У. С. С. Рогатинщини (терневий уквітчаний червоною калиною з малиною стяжкою), від тов. „Жінота Громада“, від дрібної дітвори й учит. збору Народ. Школи У. П. Т., від тов. „Чит. Просвіти“ й від українського громадянства. Не було тільки вінка від нашої молоді з прив. української гімназії.

Після панахиди відспівав чит. хор стрілецькі пісні, які зробили на присутних дуже велике вражіння, головню пісня Жура-

влів... Поліція не слала, однак держалася осторононь. Один з наших міщан побачив її поза хатами і вигукував до неї: „Що це за дідоводи вештаються поміж людськими хатами? За це його й придержали дві години на поліції. На могилах не було ніяких промов. Їх заступили чудові пісні й кінцева шира молитва на вкопшіках.

У вечері відбулося в укр. гімназії пластове свято. Найкраще вийшла вистава драм. картини Р. Купчинського „Великий День“.

Великим згіршенням було тільки те, що підчас співання нац. гимнів присутні в більшості поводитися дуже некоректно, не стояли спокійно й з повагою, як це водиться у всіх культурних народів, а один панок таки стояв тоді на салі з накритою головою.

В культ. нації підчас співання нац. гимнів злетілаби такому осбнякови не шапка, а голова...

Залужо. У нас зроблено велике діло. Заходом будівельного комітету нашої читальні, при матеріальній дономозі Американців, наших односельчан, вибудовано у нас новий дім читальні Просвіти. Велика дяка і нашим братьям в Америці, і членам будівельного комітету а передовсім М. Кострі, М. Біловусові, М. Співакові і М. Наконечному, які вложили в будову багато своєї праці. Чесць Вам всі Залужане! Та діло не доведене до кінця! До викінчення дому треба буде еще багато гроша. Ми Залужане в краю дамо свою працю, а Ви, Залужане-Американці дайте матеріальну підмогу! Доведім діло до успішного кінця. Стане дім, в якому знайдуть Залужане освіту і знання!! Ждемо помочи від Вас.

Американську „Свободу“ проситься о передрук сеї дописі. — Залужане.

Янчин. Відновлена в р. 1921 читальня Просвіти у нашій селі проявляла до останнього часу живу діяльність. Грацював гурток аматорський, який дав кілька театральних вистав. Та від довшого часу життя в читальні завмерло зовсім. Щоби його оживити виділ скликав загальні збори. Збори однак не відбулися, бо зійшлося тільки 10 людей. Це троха сором для громадян Янчина, що так мало дбають про свою освіту та про читальню. Було би вказаним, щоби о. парох заповідав на проповіді про загальні збори, та візвав до участі наших громадян.

Наш війт і його заступник зібрав на напору сикавки 1,300.000 Мп та сикавка досі не направлена! Тутешний командант постерунку не дозволяє відбувати проб співу ні проби до аматорських вистав та розганяє членів. Чи се законно?

Янчинський.

Пашпортовий примус.

Всі держави покасували у себе пашпорти так, що громадяни їх, можуть собі ходити і їздити без легітимачій себто наших т. зв. „особістих доводуф“. Мало того! Віденська торговельна палата поробила заходи, щоби всі громадяни сукцесійних держав, бувшої Австро-Угорської монархії могли собі без ніяких віз, а тільки на основі звичайного

пашпорту, виставленого через політичну владу першої інстанції свого краю, їздити свобідно по цілім обшарі бувшої австро-угорск. монархії. На таке не піде здається Польща, яка якраз хоче запровадити пашпорти для всіх своїх громадян. Замало її „доводуф особістих“ треба її пашпортів.

Ростина, що від неї можна ошаліти.

До найдивніших ростин належить куш, що росте в одній місцевості в Австралії. Називається він: „колюче дерево“. Цвіте

дуже гарно, але видає дуже погану вонь і дуже небезпечно його дотикати

Один учений оповідає про його таке.

Ділаючи того куша дивне. Коли його диткнути, на тім не буде ніякого знаку, але за те біль буде такий страшний, що від його можна ошаліти. Навіть по місяцехи диткнене місце ще таке вразливе, що найменший дотик спричиняє невимовний біль. Той учений бачив людей, які по диткненню „колючого дерева“ качалися в мукках по землі і були як божевільні. Один кінь що диткнувся тої ростини, кусався наче скажений і треба його було застріляти.

Яка іноді примхвата буває наша мама-природа!

Які будемо платити чинші в 1924 р.

В січні 1924 р. чинші будуть виносити 5—10 або 20 проц. передвоєнних чиншів в залежности від сего, чи сей чинш відноситься буде до приватних помешкань, пенсіонерів або торговельних підприємств. За кожду австрійську корону передвоєнного чиншу будемо платити 180.000 а за кождого російського рубля такого чиншу 44.000 мп. Коли хто платив перее війною за приватне помешкання 100 австр. корон, то тепер буде платити 5 кор. а числячи кожду корону по 180.000 мп.: чинш в січні від такого помешкання виноситиме 900.000 мп. До сеї суми будуть окремо дочислятися ще додаткові оплати (громадські, адміністраційні та інші). Чинші за дальші місяці 1924 р. будуть підвищуватися в міру того, як будуть підвищувані платні державних службовиків.

Практичні поради.

Добра рада ліпша як готові гроші.
(Народня приповідка).

Средство против швабів. 10 дкг. галуни кинути до 40 дкг. води, заварити і тим плином добре помазувати всі шпари звідки вилазять шваби. Потім мішається алябастровий гіпс на половині з мукою і посипається тим помазани шпари. Ця мішанина безумовно убивас ті неприємні сотворіння.

Як позбутися нагніток. Наперед вимочити добре ноги в теплій воді, до якої додалося трохи соди. Після того намащувати 2 рази денно пензликком Salicylkollodium так довго, аж доки нагнітки не розмякнуть. Тоді легко даються вони здоймити. Salicylkollodium можна купити в аптиці або в дрогуерії.

Против бородавок. 2 рази денно намащувати пензликком бородавки чистою фенільовою кислотою, (Phenylsäure), яку можна дістати в аптиці. По двотижневім мащенню буде успіх певний.

Друге средство: Щодня намащувати бородавки оцтовою кислотою (Essigsäure).

Як Тютюнник дістав прощення.

В № 246 „Изв'єстій“ надрукована розмова з головою української „Чека“ Балицьким в справі отамана Юри Тютюнника.

Українське державне управління знало вже давно про наміри Тютюнника і вело з ним довгі переговори. Крок Тютюнника є завершенням політичного розкладу української еміграції в Польщі. З самого початку Балицький не вірив в щирість „роскаяння“ такого завзятого ворога комуністичної влади на Україні, яким був Тютюнник і тому жадав від него зовсім поважної за поруки.

В першу чергу жадав Балицький видачі цілого архіва, який був в руках Тютюнника. Архів цей прямо безцінний для історії вмагань українського народу за самостійність і для історії повстанчих рухів

та підпольних організацій Великої України (Всеукр. Військова Організація). Особливу цінність представляють документи, що відносяться до жовтневого повстання (1921), організованого Тютюнником при блищій співучасті Петлюри і Польщі. Між іншими є там багато власноручних писем Петлюри до Тютюнника і повстанчих організацій.

Одержавши від Тютюнника архів, жадав Балицький ще других доказів лояльності і щирости його намірень, іменно заложників із родини і ближчих приятелів. Колиж Тютюнник прислав з Варшави до Харкова свою родину і двох адютантів, державне управління і совітський уряд повірили в щирість намірень Тютюнника і дозволили йому вернути враз із цілим штабом на Україну.

Оцінки книжок.

Тарас Франко, Історія і теорія руханки. Накладом „Сокола-Батька“, Коломия-Львів 1923. 16^о ст. 200. Ціна 380.000 мп.

„Прецьні раз маємо перший, український, повний підручник руханки!“ — скаже не один читач. — „І як такий вічний дід, що все жebraє і на фестинах колесом щастя розкручує марки, міг у теперішніх часах видати таку грубеньку книжку?“ — подумав інший читач. Третій скаже: „Мало хіба в нас тих підручників? Ще якась мара пише, а друга, видає книжку з гімнастикою. За моїх часів була гімнастика: побігати, покричати, помахати руками і ногами, вивернути кізла. Але жадного підручника до того не треба було“.

Такі та інші думки та голоси будуть тиснутися людям, що почують про цю книжку, або таки й возьмуть її у руки.

Але гов Шановні Читачі! Всі вдартеся в груди, а ще більше по кишені і признайтеся чи Ви годні віджалувати для „Сокола-Батька“ цілих триста тисяч за 130 грамів друкованого паперу? Як ні, цілуйте стіл, а я побалакаю з тими, що купили книжку, або мають охоту набути її у „власне і потомственне владініє“ як возний Наталку Полтавку.

Книжочка не подібна до підручника, бо розмір малий, зверху сіра, непоказна, а в середині Пан Біг знає що написано.

І ще є два образки неукраїнські, але за те всі, прочі числом 55 усі взяті з українського життя: поодинокі постаті і групи, пляни, види, дівчата і хлопці, дорослі й малі.

Не знати для кого книжка призначена. То повинно було бути грубими буквами на першій стороні надруковано. Бо як лише для Соколів, то Січи не куплять ні примірника, як лише для руханників, то нерухомих чоловік на неї не подивиться, як лише для світських, то духовна особа не дасть за примірник ні цента!

Адже Шевченко виразно сказав для кого своє Посланіє видає!

Читаючи про всякі тревалі й силові виправи чоловік аж якось сам набере охоти до тої руханки: хазівби бути і тревалим і сильним, але не знає до чого наперед узятися, бо автор забув порадити. В порівнянню світових осягів із українськими навіть мало письменний може побачити, що нам треба ще дуже довго й напружено попрацювати, аби було з чим у світі показатися! При спортах не подано, котрий з них найдешевший і для Українців найпридатніший! Не сказано також чи як чоловік змахаєся при щипі, чи при столярці чи то є змаг. Деякі слова, пр. підмаг, яко двозначно неприличні не повинні мати місця в підручнику. Автор каже, щоби не мішати партійности до руханки, але сам уживає такого визначно партійного слова як „встряг“, що очевидно відноситься до партії, що встрягла й не може вилізти з болота. При слові „замах“ пояснено „те саме що змагах“, а мала дитина знає, що від замаху багато людей втратило життя. І посилай на руханку, де вчать замахів! При пробі сил не подано такої капітальної як правиця з лівницею, від якої прямо існування панства залежить.

І так багато є в книжці хиб і недоглядів. Хто не вірить хай купить і прочитає.

Терзит.

ВІРЖЕВІЙ ПЕРЕГЛЯД

По великій знижці польської марки, а тим самим по великій знижці долара наступило часове усталення курсу долара. Його курс на протязі двох тижнів вагається около Мп. 1,800.000. Навіть такі поважні економічні потрясення як генеральний страйк не змогли його рушити з тої висоти. — Вправді під впливом відомостей про страйк курси були піднеслися навіть до висоти Мп. 2,100.000 за одного долара, але в часі самого страйку знова обнизились до попередньої вартости.

Пригляньмося причинам цього явища. Пословиця говорить: дерева до неба не ростуть. Таке саме і з долларом. Зачав від Мп. 300.000, а скінчив на дуже поважній цифрі, бо аж на 2,500.000. — На тій висоті спинився короткий час, а потім вернувся о кількисот тисяч пунктів назад і задержався на нинішній висоті. — Для кожного хто слідить за звишкою долара, є се явище природне, яке повторяється все від часу до часу. Є це передишка для призбирання свіжих сил, бо чейже поправою економічних відносин цього пояснювати не можна. Аджеж доріжня зростає! Другою причиною є брак грошевої готівки. Цей брак дається відчутти всюди: в промислі, торговлі і на біржі. — Теперішній польський уряд уважає передумовою економічного уздоровлення: здержання друку польської марки. Без сумніву є се найрадикальніше средство, але біда в тім, що при таких подорожінню усіх средств найконечнішої потреби тих марок потрібно, як найбільше. Хто вийде побідником, чи друкарська машина, чи уряд бітоса — побачимо.

В кождім разі в падолисті і грудні буде потрібно дуже багато марок, бо в тих місяцях припадає виплата нещасливих золотих бонів Грабського, на яких польські фінанси вийшли „jak Zabłocki na mydlę“. Вчора і нині П. К. К. П. (польська красва касу позичкова) здержала виплати навіть банкам з браку готівки. Другі бачуть в стабілізації долара руку Юнга. Але чи не є се мимовільний респект перед розумним паном з заграниці?

Грошева біржа.

приватні обороти.

Львів, 16. XI. 1923

Амер. дол. 2,200.000—2,300.000 одинки і двійки на рівні з іншими ам. дол. канад. дол. 2,000.000—2,100.000 Кч 62.000—63.000. фран. фр. 125.000—126.000, швайц. франки 380.000—390.000, фунт штерл. 10,050.000—10,100.000, австр. кор. 25—25, леї 8.900—9.000. Золото: 20 кор. 7.80—8,00.000, 10 рубл. 10,100—10,300.000. Срібло: австр. кор. 145—148.000, 5 кор. 740—780.000, фльор. 370—390.000, рублі 590—600.000.

Офіціальна біржа.

Варшава, 15 XI.

Дол. 1,875.000, фунт. шт. 7,720.000, фр. фр. 101.750, австр. кор. 24.75, кч. 53.20, лр. 78.400, шв. фр. 327.500, гол. гульд. 702.000, зл. польський 301.900, бельг. фр. 87.500.

Ціріхська біржа.

Ціріх: Берліг ненотований, Варшава ненотована, Нью Йорк 569, Лондон 24.95, Париж 31.06, Медіолян 24.87, Прага 16.45, Букарешт 2.85, Відень 79.

Акційна біржа.

Львів, 13. XI. 1923.

По вчорашній знижці паперів курсу знова обнизились. — Великі обороти при знижковій тенденції.

Гіпот. Банк 490.000—500.000, Промисл. Банк 390—400.000, Нафта 200—205.000, П. Т. Б. 81—83.000, Ракшава 3,500—3,525.000, Тести 3,100—3,260.000, Зеленецькі 8,000.000,

НОВИНКИ.

Пресовий фонд Н. Ч. Яворський Олекса 100.000, і кличе всіх товаришів тюремників з минулого року Яцук Михайло 150.000, Левицький Микола 100.000.

Міліонові грошеві знаки. 10. с. м. польська Каса випустила в обіг нові грошеві знаки (банкноти) по міліон марок п.

Новий часопис на Підкарпатській Україні. В Ужгороді начав виходити часопис „Підкарпатська Кореспонденція“ з метою інформувати чужинців про життя і змаганні Підкарпатської У-

країни. Часопис виходить два рази в тиждень на чотирох мовах, а саме: чеській, українській, російській і французькій.

Приміри гідні наслідування. Члени читальні „Просвіти“ в Підмихайлівцях зложили добровільно 2,436.700 мп. на захоронку ім. М. Голубця. Жертводавців усіх 88, між ними бідні халупники і рільники. Честь Вам Підмихайлівці! Признание Вашому голові п. Волод. Маркові! — В Станиславові зібрано на той сам фонд п. Фенношом 28 срібних корон, 2 п'яťкоронівки і долар ам. і 150.000 мп.

Бровари 8,800—8,775,000, Ходорів 3,300—3,420,000, Цегельські 540—570,000, Гафота 85—90,000, Цьмелюф 650—630,000, Пельновські 290—295,000, Ойкос 3,300—3,270,000, Паровози 250—270,000, Пезет 75,000.

Неконтовані акції.

Яворжко 16,500—16,100,000—, дрібні: 16,500—16,400,000, Гази 19—18,500,000, Арма 210,000, Азот 200—190,000, Хибс 7,000—6,400,000, Газотяги 30—35,000, Лен 400—440,000, Шен 40,000,000—46,000,000, Венглофкі 18,000—19,750, Акумулятор 200,000, Бругге! 625—640,000, Дріджі 50,000, Фореста 370—350,000, Лисничі 725—77,500, Махлея 250,000, Олькуш 330—350,000, Радівілл 625—690,000, Шкло 310—320,000.

Збіжжова біржа.

Львів, 13. XI. 1923.

Застій в біржових оборотах триває далі. Пошукують муку. Поза біржою більші обороти в бараболі. Тенденція загально удержана. — Краєва пшениця з 1923 р. 3,600,000 до 3,800,000, Жито з 1923 р. 2,700,000—2,800,000, Броварський ячмінь 2,500—2,700,000. Звичайний ячмінь з 1923 р. 2,300,000—2,400,000, Овес з 1922 р. 1,900,000 до 2,000,000.

Всі вище подані ціни за браком оборотів оціночні.

ВСЯЧИНА.

Майно бувшого президента Союзних Держав Америки. Покійний президент Гардінг лишив майна 487,000 доларів крім уділів, які йому належаться з газети, що він видавав.

Статистика Лондону. Останній спис населення виказав, що в столиці Англії, Лондоні, який є найбільшим містом світа живе сіл з половиною мільона людей. Цікаво отже переглянути інші числа, що відносяться до того міста і дають змогу уявити собі наглядніше його величину та рух в нім.

Спокій мешканців і їхнє майно охороняє 21,274 поліціантів і 2,000 людей із пожежної сторожі. Довгота усіх лондонських улиць виносить разом 3540 кілометрів, довгота доріг трамваю 563 км. По вулицях курсує 3300 автобусів і 7000 самоходів. Ті самоходи спричинили минулого року ні більше ні менше тільки 27,000 нещасливих випадків, з яких 700 закінчилося смертю. Телефонічні проводи Лондону довгі 327303 км.

Лондон має 30 музеїв, 20 галерій образів, 42 театри, 430 кіно-театрів, 1 зоологічний город — (в якому можна бачити звірята цілого світа), 3 ботанічні городи (з деревами і рослинами цілого світа), 16 орхестр, що літніми вечерами грають в публичних городах і 48 саль на балі і забави.

Парки і площі засаджені деревами виносять в Лондоні 17 квадратних кілометрів. Крім того є там 770 площ для гри в лавн-теніса і 77 площ для інших спортивних ігр.

Лондон крім того найбільший

порт, до якого вплило в 1922 р. 13,614 кораблів, з вплило з него 18,450.

ОГОЛОПЕННЯ.

КРАЄВИЙ АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ШУХЕВИЧ

веде свою адвокатську канцелярію при ул. Чарнецького 24. II. п. (Діа Наукового Товариства ім. Шевченка).

Вже вийшла і продається книжка

ВАСИЛЯ БОБІНСЬКОГО

„НІЧ КОХАННЯ“

Вінста арт. мал. Роберта Лісовського.

Ціна одного примірника 0 80x140 000 себто 112.000 мп. — Замовляти в Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка Львів, Ринок 10.

ТИЖДЕНЬ

„РІДНОЇ ШКОЛИ“

від 19. до 24. листопада.

Станіславівське Воевідство дозволило рескриптом з дня 8. листопада 1923. року ч. 9676 През. на збірку в натураліях і грошах на території цілого Станіславівського воевідства.

І подаємо се до прилюдного відома і визнаємо Кружки УІТ та наше Громадянство потворити **по всіх громадах Станіславівського воевідства Комітети „Рідної Школи“** та подбати про введення як найбільшій збірці.

Інструкції видано вже всім Кружкам УІТ. На бажання вислаємо інструкції товариствам, організаціям і приватним особам відвратною поштою даром і оплатно.

По закінченню збірок просимо негайно повідомити Головну Управу УІТ, хто в якій місцевості займався збірками та кілько зібрано.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства

Галущинський вр.
містоголова.

Яків Яцкевич вр.
секретар.

Ширіть
„Новий
Час“!

СТУДЕНТ висвітних роів медицини, скрота бажає взяти цю дорожню інтелігентну панночку, чорняку в цілім вигляді думок. Подруже можливе. Зголошуватися листом по можності з фотографією до Адм. „Нов. Часу“ під „Серйозній“, 3—1

БІБЛІОТЕКА Т-ва „Просвіта“, Ринок 10 II. пов. уже відчинена і визначає книжки в понеділок, середу, і п'ятницю від год. 4—7 попол. 1—1

ПОЗІР! Січовики і Січовички! — Вже друкується ілюстроване, подвійне число „Січових Вістей“! — Ціна 40.000 мп. Замовлення в гроші слати на адресу: — Львів, Ринок ч; го. II, пов. —

ПОЗІР! **ПОЗІР!**
Найкращий і найдешевший календар!

Великий, ілюстрований, **НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР** на переступний рік 1924.

Річник IV, видання (передше В-ва „Бистриця“, тепер Вид-ва „Грембіта“), який має 160 стор. друку, вел. 8-кн, 42 ілюстрацій і дуже добрий матеріал. Окладка прикрашена зяною з попередних літ вінстою, яка представляє Гуцула з конем. Календар поділений на: 1) Календарську часть (містить між інчим: календар греко-кат., православний рим-кат. і жидівський; гося поради; на цілий рік схід і захід сонця та відміни місяця; видозаона погоди; затьми місяця і сонця; і т. д.); 2) Літературну часть (між інчим:

Верховиці, драма О. Коженковського; 3) Освітню-суспільну часть (між інчим: „Україна“, популярна географія нашого краю, (прикрашена 13 ілюстр. на крашнім папері), Історія україн руханки, Ювілей „Січей“; 4) Інформаційну часть (між інчим виказ ярмарків); 5) Співаник. 6) Інсератову часть.

Продажна ціна: 1:50 основної ціни, помноженої через обовязуючий множник. Тепер (множник 14:0:0) коштує 210.000 Мп. — Для Америки на звич. папері 30 ц., на сатинованім папері 40 ц. враз з перес.

Замовляти на адресу:

Зенон Кирилович,
КОЛОМІЯ, Міцкевича 8.

Українсько-польські машини до писання — марки „MERCEDES“ і „ADLER“ — продає

ГЕНРИК МЕЛЛЕР

Львів, площа Смольки 1.

Телефон Н-р 540.

Обезпечуйте своє життя та підвищуйте свій обезпечений на життя капітал в однокім українським Товаристві обезпечень на життя

КАРПАТІЯ ЛЬВІВ,
Руська 18.

До Канади

найшорше, найвигідніше
Трати славними на весь світ
кораблями

Львів, Сикстуська 87.
Напроти Головної пошти.

Кунард Лінія

Кораблі нові побудовані в 1921 р. **Урядження** третьої класи вигідні та розкішні. Каюти на 2 та на 4 особи. Родини, навіть і більші, дістають окреме приміщення. Обслуга добра. Харч смачний і обильний.

Централа: **Варшава, Маршалківська ч. 154.**

Справи українських емігрантів полагодує негайно, совісно і безплатно спеціальний український відділ. — — — —

Львів,
Сикстуська 37.

За шіфкартами (до кожної місцевості в Канаді) та за інформаціями до подорожі звертайтеся на адресу:

Тернопіль,
Голуховського 19.

КУНАРД ЛІНІЯ

З українськими пасажирами говорить і переписується по українськи.

Заходом Комітету Пань при „Українським Краснім Тов. Опіки над інвалідами у Львові“

відбудеться в нятницю, дня 16. листопада ц. р. в салі музичного Тов-а ім. Лисенка (вул. Шашкевича ч. 5.)

КОНЦЕРТ

на дохід Українських інвалідів.

зі слідующею програмою:

- 1) Вступне слово: Д-р М. Волошин,
- 2) Хор Інвалідів,
- 3) а) Нижанковський: „Вернітєся“ п. М. Маслюк,
- б) Verdi: Арія з опери „Ернані“ п. М. Маслюк.
- 4) М. Філянський: „Хвала“ — деклямація з фортепяном Вп. п. С. Федорцева.
- 5) Чайківський: „Серенада меланхолійна“ — сольо скрипкове п. О. Москвичів.
- 6) а) Січинський: „Із сліз моїх“ — Вп. п. Гуглевич-Яремова.
- б) Verdi: Арія з оп. „Rigoletto“.
- 7) М. Вербицький: „Жовнір“ — муж. хор Тов-а „Бандурист“.

Початок о год. 7-30 вечер.

Білетн можна набувати в днях: середа, четвер, від год. 10—1 п. пол. і від 4-6 вечер, а в день концерту в пятницю від 10—1 п. пол. в клягарні Т-ва Шевченка, а відтак о год. 5-й по пол. при касі.

Видавництво „ЖУРАВЛІ“ в Рогатині.

Редактор М. Угрин-Безгрішний

висилає за готівку або за післяплатою:

- 1) „Самопан“ ювілейний календ. на 1924 р. (в десятиліття виступу У. С. С.) сторін 144, багато ілюстрований, вигідний, кишенивий. Триколірова вінета на окладинці Багатий матеріал із життя У. С. С. Ціна 100.
- 2) М. Угрин-Безгрішний: „Марис Історії У. С. С.“ ч. I. до виступу в Карпати, сторін 128, багато ілюстрацій. Ціна 150.

Поет Василь Пачовський так пише до автора: „Прочитав душком. Гарно писана. Відає вповні настрої моменту великого, одно з кращих пам'ятників... Ожидаю Вашого другого тому“.

- 3) Я. Вільшенко „Чого червоних маків так багато!“ стрілецька легенда. Ціна 020.
- 4) Тото Долото „Байка про гипу колоду“... Ціна 020.
- 5) Князь Ісусу „Підручний Співаник“ 26 найкращих пісень, вигідний, кишенивий, з ілюстраціями та двома записниками. (Сконфіск.) Ціна 025.
- 6) „Червона Калина“ збірник У. С. С. з 1918 року, сторін 140, три колірові малюнки, понад сто всяких ілюстрацій та карикатур, окладина з коліровою вінетою артиста-малюря О. Куриласа (на вичерпанні). Ціна 300.

На складі всі видання Видавництва „Червоної Калини“ зі Львова.